

Голові спеціалізованої вченої ради Д 17.127.03

в Класичному приватному університеті

д. держ. упр., професору

ОГАРЕНКУ В. М.

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата наук з державного управління,

доцента Гревцевої Євгенії Олександрівни

на дисертацію Мостового Валерія Олександровича

«Публічно-приватне партнерство в забезпеченні розвитку інфраструктури територіальних громад», подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 17.127.03 Класичного приватного університету на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.04 – місцеве самоврядування

1. Актуальність теми дисертації, її зв'язок з науковими програмами, темами

Розвиток публічно-приватного партнерства в Україні набрав потужного характеру в умовах значних перетворень в економічній, політичній та соціальній сферах суспільного життя. Саме публічно-приватне партнерство стало ефективним інструментом результативного співробітництва державної влади, бізнесу та муніципальної влади, зокрема у вирішенні завдань розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад відповідно до потреб суспільства в сучасних реаліях. Публічно-приватне партнерство відкриває широкі можливості та перспективи для забезпечення реалізації суспільно значущих інфраструктурних проєктів ОТГ, ефективного використання державних ресурсів та комунального майна, досягнення високих техніко-економічних показників і результатів господарювання. З огляду на це

дисертація Мостового Валерія Олександровича є безперечно актуальним дослідженням, теоретичні положення та практичні пропозиції якого мають наукову цінність та прикладне значення.

Дисертація виконана в межах наукових тем Класичного приватного університету: «Теоретико-методологічні та філософсько-історичні основи розвитку й перспективи реформування державного управління в Україні» (номер державної реєстрації 0113U000589); «Теорія і практика публічного управління й адміністрування в Україні та зарубіжних країнах» (номер державної реєстрації 0116U002645). Внесок здобувача полягає в систематизації та узагальненні концептуальних засад публічно-приватного партнерства в забезпеченні розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їхня достовірність

Наукові положення, висновки та пропозиції, сформульовані Мостовим Валерієм Олександровичем у дисертації, є змістовними, чіткими, логічними, обґрунтованими, аргументованими. Автор застосував загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема абстрактно-логічний, аналіз і синтез, систематизація, узагальнення, моделювання.

Глибина дослідження Мостового Валерія Олександровича підтверджена впровадженням результатів наукової роботи, свідченням чого є чотири довідки (с. 243–246), що підтверджує комплексне опрацювання порушеної проблеми й наукову зрілість дисертанта..

У результаті ознайомлення з текстом дисертації та автореферату можна стверджувати про системність, комплексність і новаторство роботи та про компетентнісний і практично-діяльнісний підходи автора до розкриття ролі публічно-приватного партнерства в забезпеченні розвитку інфраструктури територіальних громад.

Чітко структурована дисертаційна робота підпорядкована реалізації мети та поставлених завдань; відзначається логічністю викладу, якісним

оформленням наукового апарату дослідження, доречністю наочного графічного матеріалу.

У першому розділі дисертації «Теоретико-методологічні засади публічно-приватного партнерства в державному управлінні» автор: висвітлює сутність поняття «публічно-приватне партнерство»; розкриває історико-управлінський аспект розвитку публічно-приватного партнерства; відстежує генезу наукової думки щодо розвитку публічно-приватного партнерства в системі державного управління загалом та його особливостей в контексті місцевого самоврядування і об'єднаних територіальних громад зокрема; окреслює зарубіжний досвід організації публічно-приватного партнерства в державному управлінні.

Дисертант досить різноаспектно підійшов до розгляду поняття «публічно-приватне партнерство» як складного багаторівневого суспільного явища (пп. 1.1; пп.1.2); окреслив етапи розвитку публічно-приватного партнерства у світі загалом і в Україні зокрема та його правове забезпечення. Привертає увагу широко висвітлена наукова дискусія, пов'язана з розкриттям управлінських засад публічно-приватного партнерства (с. 21–38).

Новаторським, на наш погляд, є авторське визначення поняття «публічно-приватне партнерство» як специфічний вид юридично оформленої довготривалої комплексної взаємодії державної влади або місцевого самоврядування та приватного сектора, що передбачає партнерські відносини публічних і приватних учасників і яка спрямована на вирішення соціально-економічних завдань національного та регіонального значення, зокрема на забезпечення розвитку інфраструктури, на основі об'єднання досвіду й очікуваних результатів, розподілу фінансових ризиків і відповідальності органів публічної влади та бізнесу з метою реалізації запланованих інвестиційних проєктів (с. 43).

У другому розділі «Сучасний стан публічно-приватного партнерства об'єднаних територіальних громадах» дисертант: розкриває зміст понять: «територіальна громада», «інфраструктура об'єднаної територіальної громади»; окреслює методологічні підходи до публічно-приватного партнерства в

розвитку територіальних громад; висвітлює основи управління розвитком ОТГ в Україні; визначає чинники зацікавленості в публічно-приватному партнерстві держави, об'єднаної територіальної громади й бізнесу та його переваги в контексті розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад; з'ясовує перешкоди впровадженню публічно-приватного партнерства на рівні місцевих громад в Україні.

Дослідником запропоновано дефініцію поняття «інфраструктура об'єднаної територіальної громади» – об'єкти ЖКГ; вулично-шляхову мережу; об'єкти водопостачання та водовідведення; об'єкти охорони здоров'я та соціального захисту населення; об'єкти освіти (школи, гімназії, ліцеї, дошкільні заклади, центри дитячої творчості); об'єкти культури (музеї, історичні та природні пам'ятки); об'єкти спорту, фізичної культури і туризму (тренувальні зали, плавальні басейни, стадіони, спортивні школи тощо); парки відпочинку; дитячі майданчики; вуличне освітлення тощо.

Автор підкреслює значення соціальної відповідальності приватних підприємців, які виступають учасниками публічно-приватного партнерства в контексті розвитку інфраструктури ОТГ; вказує на необхідність створення нових об'єктів інфраструктури та інтеграцію фінансових ресурсів у зв'язку з цим.

У третьому розділі «Концептуальні основи розвитку публічно-приватного партнерства в об'єднаних територіальних громадах України» дисертант надає характеристику організаційному механізмові розвитку публічно-приватного партнерства в Україні; розкриває соціально-економічні аспекти публічно-приватного партнерства в розвитку інфраструктури ОТГ на прикладі Запорізької області; висвітлює роль публічно-приватного партнерства в подоланні негативного екологічного впливу промислових підприємств у об'єкти об'єднаних територіальних громадах; окреслює перспективи соціально-економічного та культурного розвитку інфраструктури ОТГ Запорізької області та ключові напрями Стратегії розвитку міста Запоріжжя до 2028 р.

Автором розроблено концептуальну модель забезпечення розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад в умовах публічно-приватного партнерства (с. 148, рис. 3.7), що охоплює: мету, суб'єкти взаємодії публічно-приватного партнерства в розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад (держава, об'єднана територіальна громада, бізнес); нормативну базу ППП в розвитку інфраструктури ОТГ; принципи взаємодії в контексті публічно-приватного партнерства; об'єкти розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад; найпривабливіші сфери для реалізації ППП в розвитку інфраструктури ОТГ; етапи реалізації проєктів розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад; компоненти відповідності приватних партнерів для ППП в розвитку інфраструктури ОТГ та критерії відбору приватних партнерів для публічно-приватного партнерства в розвитку інфраструктури ОТГ до кожного з компонентів, а також переваги впровадження ППП та очікуваний результат. На наш погляд, вищезазначена авторська модель є новаторською і заслуговує на особливу увагу в дисертаційній роботі.

Загальні висновки у дисертації є чіткими, послідовними, логічними, обґрунтованими, що свідчить про наукову зрілість дослідника, глибоке опрацювання теоретичних джерел (усього 295 позицій), використання практичних напрацювань щодо розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад Запорізької області.

За темою дисертації опубліковано 12 наукових праць, із них: 4 статті у фахових виданнях України, 1 стаття – в міжнародному виданні; 7 тез доповідей – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Публікації додатково відображають дослідницькі здобутки автора, що відповідає встановленим вимогам.

3. Наукова новизна результатів дослідження

Серед наукових результатів, позначених науковою новизною, в дисертації можна виокремити такі: 1) *вперше* розроблено та науково обґрунтовано концептуальну модель забезпечення розвитку інфраструктури об'єднаних

територіальних громад в умовах публічно-приватного партнерства, яка інтегрує такі складники: мету, суб'єкти взаємодії ППП в розвитку інфраструктури ОТГ (держава, об'єднана територіальна громада, бізнес); нормативну базу публічно-приватного партнерства в розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад; принципи взаємодії в контексті ППП; об'єкти розвитку інфраструктури ОТГ; найпривабливіші сфери для реалізації проєктів ППП в розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад; етапи реалізації проєктів розвитку інфраструктури ОТГ в межах публічно-приватного партнерства; компоненти відповідності приватних партнерів для ППП в розвитку інфраструктури ОТГ (мотиваційний, компетентний, авторитетний, результативний) та критерії відбору приватних партнерів для публічно-приватного партнерства в розвитку інфраструктури ОТГ до кожного з компонентів; переваги впровадження ППП в об'єднаних територіальних громадах та очікуваний результат; 2) *удосконалено*: напрями розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад (спрямованість інфраструктурних проєктів на спеціальну адаптацію до вимог і потреб громади; ремонт, якісне технічне утримання автомобільних доріг; будівництво, реконструкція інженерних мереж, об'єктів ЖКГ; модернізація соціальної сфери та соціального захисту людей; забезпечення достатнього рівня спроможності системи охорони здоров'я в лікуванні та профілактиці COVID-19; створення сприятливих умов для розвитку сильного і конкурентоспроможного малого та середнього бізнесу; створення та збереження робочих місць для жителів громади; подолання шкідливого впливу промислових підприємств на екологію ОТГ, постійний моніторинг якості повітря та забруднення довкілля; збільшення тривалості життя людей ОТГ; реконструкція, розширення полігонів твердих побутових відходів, будівництво сміттєпереробних комплексів); наукові підходи до визначення критеріїв відбору приватних партнерів для ППП з метою розвитку інфраструктури ОТГ: зацікавленість у розвитку ОТГ; наявність стратегії розвитку інфраструктури об'єднаної територіальної громади; інвестиційна спроможність для реалізації стратегії; готовність до взаємодії

«влада-бізнес» (як індикатора мотивації готовності до участі в ППП з метою забезпечення розвитку інфраструктури ОТГ); кваліфікація, обізнаність, професіоналізм; досвід проєктної діяльності, взаємодії в ППП; дієздатна команда; володіння формами роботи з бізнесом та інвесторами; спроможність ефективного управління; готовність до навчання та вдосконалення у сфері ППП (як індикатора компетентності учасників ППП в розвитку інфраструктури ОТГ); репутація серед бізнесу, інвесторів, підтримка підприємництва; рейтинги регіону, ОТГ в ділових колах; відкритість влади; відсутність корупційних проявів; дотримання правил і процедур, відсутність суттєвих скарг та нарікань (як індикатора авторитетності партнерів); ефективність проєктної діяльності; високий рівень залучення інвестиційних ресурсів для реалізації проєктів розвитку інфраструктури ОТГ; високі економічні показники; реалістичність і релевантність пропозицій публічно-приватного партнерства (як індикатора результативності діяльності в межах публічно-приватного партнерства з метою забезпечення розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад); 3) *набули подальшого розвитку*: понятійно-категоріальний апарат державного регулювання публічно-приватного партнерства в забезпеченні розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад України, а саме: розкриття сутності поняття «публічно-приватне партнерство» як специфічного виду юридично оформленої довготривалої комплексної взаємодії державної влади або місцевого самоврядування та приватного сектора, що передбачає партнерські відносини публічних і приватних учасників і яка спрямована на вирішення соціально-економічних завдань національного та регіонального значення, зокрема на забезпечення розвитку інфраструктури ОТГ, на основі об'єднання досвіду й очікуваних результатів, розподілу фінансових ризиків і відповідальності органів публічної влади та бізнесу з метою реалізації запланованих інвестиційних проєктів; концепт формування діяльності органів місцевого самоврядування щодо розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад з залученням механізмів публічно-приватного партнерства.

4. Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення одержаних результатів дослідження визначається тим, що обґрунтовані в ньому положення та узагальнення використано в роботі Запорізької міської ради при розробці «Програми економічного і соціального розвитку м. Запоріжжя на 2021 рік» (довідка про впровадження від 20.08.2020 р. № 06/03-27/02708); у роботі районної адміністрації Запорізької міської ради по Олександрівському району при розробленні нормативно-правових актів, обґрунтуванні програмних документів районної адміністрації тощо (довідка про впровадження від 20.02.2021 р. № 20/02-28). Ідеї організації публічно-приватного партнерства, структура угод про соціальну відповідальність членів громади, корпоративної культури, яка інтегрована в соціальну систему територіальної громади м. Запоріжжя, реалізовано в практичній діяльності ПАТ «МОТОР СІЧ» (довідка про впровадження від 03.03.2021 р. № ДСО/03-10786). Теоретичні розробки дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі Класичного приватного університету при викладанні дисциплін: «Регіональне управління та місцеве самоврядування в Україні», «Державне та регіональне управління» (довідка про впровадження від 02.09.2020 р. № 45).

5. Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату

Дисертація та автореферат написані грамотно й оформлені згідно з чинними вимогами. Виклад основних наукових положень, висновків і рекомендацій у роботі – чіткий, логічний; мова тексту дисертації відповідає нормам наукового стилю. Розділи дисертації пов'язані між собою структурно і змістовно, висновки є аргументованими. Зміст автореферату – ідентичний основним положенням дисертації. Наукова робота характеризується якістю виконання та науковою новизною.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Вказавши на суттєві теоретичні та практичні результати дисертації Мостового В. О., вважаємо за потрібне звернути увагу на окремі зауваження та дискусійні положення.

1. У тексті роботи простежується певне різночитання в оперуванні поняттями: так, автор користується і терміном «об'єднана територіальна громада», й терміном «територіальна громада». Вважаємо, що на початку другого розділу дисертації доцільно було уточнити цей момент, а саме: паралельне використання обох понять.

2. На с. 89 дисертації в таблиці 1.9 дослідником представлено заходи щодо ефективного управління процесом публічно-приватного партнерства в розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад. Проте, на наш погляд, як продовження цієї думки автору варто було б ще запропонувати й механізм реалізації вказаних заходів.

3. У другому розділі дисертації (с. 119, таблиця 2.4) зазначено перешкоди впровадження публічно-приватного партнерства, наведено їхню характеристику; в пп. 2.3 окреслено шляхи подолання цих перешкод у контексті забезпечення розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад. Проте, на наш погляд, слід було б конкретизувати кожен зі шляхів, продемонструвавши прикладами дій, які можна було б запровадити з метою усунення економічних і соціальних перешкод упровадження публічно-приватного партнерства в розвиток ОТГ в Україні.

4. У третьому розділі дослідження автором запропоновано концептуальну модель забезпечення розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад в умовах публічно-приватного партнерства (с. 148, рис. 3.7), що, безумовно, має теоретичну та практичну цінність у цьому дослідженні зокрема й науки про місцеве самоврядування загалом. Проте, на нашу думку, доцільно було б зауважити, чим запропонована авторська модель принципово відрізняється від уже існуючих моделей, концепцій розвитку інфраструктури ОТГ в Україні в сучасних умовах.

7. Загальний висновок

Зазначені зауваження та побажання не є принциповими, мають дискусійний характер і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку та значущість наукового дослідження. Вважаємо, що дисертація Мостового В. О. є цілісною, завершеною самостійною, виконаною на належному рівні науковою працею, що відповідає паспорту спеціальності 25.00.04 – місцеве самоврядування.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних дослідником наукових результатів, їхню обґрунтованість і достовірність, теоретичну та практичну цінність сформульованих положень і висновків, можна стверджувати, що дисертаційна робота «Публічно-приватне партнерство в забезпеченні розвитку інфраструктури територіальних громад» відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 а її автор, Мостовий Валерій Олександрович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.04 – місцеве самоврядування.

Офіційний опонент:

доцент кафедри менеджменту освіти та психології

Комунального закладу «Запорізький обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти»

Запорізької обласної ради,

кандидат наук з державного управління, доцент

Гревцева Є. О.

*Підпис Гревцевої Є.О.
завідуючою
завідувач ОМШ*

Є.О. Салмурська